

Demografia i bezpieczeństwo społeczne krajów Unii Europejskiej

W dynamicznie rozwijającej się gospodarce zachodzą ciągle zmiany zarówno w sferze społecznej, jak i demograficznej, wpływając na bezpieczeństwo na świecie. Szczególnie istotne zmiany dotyczą liczby ludności. Przeobrażenia demograficzne wynikają nie tylko z poziomu dzietności czy umieralności, ale także dotyczą struktury narodowościowej państw.

Struktura ta jest kształtowana przez zjawisko migracji. Jednym z najważniejszych motywów migracji jest niski poziom bezpieczeństwa społecznego w danym kraju. Wynika on z niewypełniania przez państwo takich funkcji, jak: ochrona egzystencjalnych podstaw życia, tworzenie warunków do zaspokajania indywidualnych potrzeb oraz realizacji aspiracji życiowych, zapewnienie ochrony zdrowia czy gwarancji emerytalnych.

Spis treści :

Wprowadzenie 7

Część I

Rozwój demograficzny krajów Unii Europejskiej

1. Zmiany w stanie liczebnym, ruchu naturalnym i wędrownym oraz strukturze ludności według wieku w krajach Unii Europejskiej - Izidor Sobczak 11

1.1. Rozwój liczebny ludności świata według kontynentów i jego następstwa 11

1.2. Zróżnicowany potencjał demograficzny i tempo rozwoju liczebnej ludności krajów Unii Europejskiej 13

1.3. Ruch naturalny ludności 15

1.3.1. Zmiany w poziomie urodzeń 16

1.3.2. Zmiany w poziomie zgonów 20

1.3.3. Zróżnicowany poziom przyrostu naturalnego ludności 22

1.4. Zmienne tendencje w kształtowaniu się migracji 23

1.5. Zmiany w strukturze ludności według wieku i jej skutki 25

1.5.1. Czynniki kształtujące strukturę wieku ludności 25

1.5.2. Podział ludności według biologicznych grup wieku 25

1.5.3. Malejący udział dzieci w wieku 0-14 lat w ogólnej populacji 26

1.5.4. Zmiany w udziale procentowym ludności w wieku 15-64 lata w ogólnej populacji 27

1.5.5. Rosnący udział ludności w wieku 65 lat i więcej 29

1.5.6. Skutki zmian w strukturze ludności według wieku 30

Streszczenie/Summary 31

Bibliografia 32

2. Migracje ludności w krajach Unii Europejskiej oraz ich skutki społeczno-demograficzne i gospodarcze - Małgorzata Gajewska, Robert Kaźmierczak 33

2.1. Migracje w Unii Europejskiej - zarys ogólny 33

2.2. Społeczno-demograficzne skutki migracji 36

2.2.1. Wpływ na liczbę i strukturę ludności 36

2.2.2. Rozwój sieci migranckich i instytucji	39
2.2.3. Problem wielokulturowości	39
2.2.4. Marginalizacja migrantów	40
2.2.5. Wpływ na związki rodzinne	41
2.3. Gospodarcze skutki migracji	42
2.3.1. Rozwój ekonomiczny państw	42
2.3.2. Wpływ na rozwój lokalny	43
2.3.3. Wpływ na handel zagraniczny	45
2.3.4. Problem bezrobocia, płac i zatrudnienia	45
2.3.5. Specjaliści w Unii Europejskiej	46
Streszczenie/Summary	49
Bibliografia	49

3. Zmiany w poziomie urodzeń i płodności kobiet w krajach Unii Europejskiej - Joanna Więcek	51
3.1. Różnice w kształtowaniu się liczby urodzeń żywych	51
3.2. Zróznicowanie poziomu płodności	53
3.2.1. Struktura kobiet w wieku rozrodczym	56
3.2.2. Częstkowe współczynniki płodności	58
3.3. Współczynniki dzietności	59
Streszczenie/Summary	64
Bibliografia	65

4. Mobilność społeczna w Polsce w latach 1992-2008 - Katarzyna Sokołowska	67
4.1. Metodyka badań	68
4.2. Wyniki badania	68
Streszczenie/Summary	75
Bibliografia	76

5. Przemiany demograficzne i społeczne w Niemczech - Eugeniusz Gostomski	77
5.1. Tendencje rozwoju demograficznego w Niemczech	77
5.2. Zmiany w społeczeństwie niemieckim	80
5.3. Ubezpieczenia społeczne i zabezpieczenia socjalne w Niemczech	82
Streszczenie/Summary	85
Bibliografia	86

Część II

Bezpieczeństwo społeczne krajów Unii Europejskiej

6. Społeczny potencjał Francji jako czynnik jej mocarstwowej pozycji w XXI wieku - Marta Pachocka	89
6.1. Rozwój demograficzny Francji w pierwszej dekadzie XXI wieku	91
6.2. Edukacja w rozwoju społecznym Francji na początku XXI wieku	93
6.3. Rozwój społeczny Francji w świetle Wskaźnika Rozwoju Społecznego	100
Streszczenie/Summary	103
Bibliografia	103

7. Starsi konsumenci siłą napędową rozwoju przedsiębiorstw, sektorów, gospodarek? - Katarzyna Baładynowicz-Panfil 107

7.1. Starzejący się konsumenci - analiza dla krajów Unii Europejskiej 108

7.1.1. Proces starzenia się społeczeństw 108

7.1.2. Znaczenie starszych konsumentów jako nabywców dóbr i usług 111

7.2. Zmiany na poziomie strategii przedsiębiorstw i sektorów 114

7.2.1. Segmentacja osób starszych i ich zachowania konsumpcyjne 114

7.2.2. Dostosowania strategii marketingowych przedsiębiorstw a rozwój sektorów 117

Streszczenie/Summary 120

Bibliografia 121

8. Formy opieki nad osobami starszymi w wybranych krajach Unii Europejskiej - porównania z Polską - Michał Kubiak 123

8.1. Formy opieki i pomocy dla ludzi starych w Wielkiej Brytanii 125

8.2. Opieka i pomoc dla seniorów w Niemczech 129

8.3. Rodzaje i formy pomocy dla osób starszych w Polsce 132

Streszczenie/Summary 135

Bibliografia 136

9. Tożsamość kulturowa regionu w aspekcie integracji europejskiej - przykład Kaszub - Justyna Zawadzka 139

9.1. Kultura i tożsamość - analiza pojęć 140

9.2. Regionalizm a integracja europejska 143

9.3. Tożsamość kulturowa Kaszub 144

Streszczenie/Summary 149

Bibliografia 150

10. Zmienna syntetyczna jako podstawa opisu poziomu życia ludności w wybranych krajach Unii Europejskiej - Marta Kuc 151

10.1. Determinanty poziomu życia 152

10.2. Wyznaczenie zmiennych syntetycznych 154

10.3. Porządkowanie krajów UE według osiągniętego poziomu życia ludności 160

10.4. Wyodrębnienie grup krajów o podobnym poziomie życia ludności na podstawie wartości syntetycznego miernika poziomu życia 161

Streszczenie/Summary 164

Bibliografia 165

11. Poziom życia ludności w Polsce w ujęciu wojewódzkim. Przegląd literatury przedmiotu z okresu 1984-2008 - Karolina Klimańska 167

11.1. Poziom życia ludności w 49 województwach Polski 169

11.2. Poziom życia ludności w 16 województwach Polski 175

Streszczenie/Summary 179

Bibliografia 180

12. Przestrzenne zróżnicowanie umieralności według płci i wieku w krajach Unii Europejskiej - Zygmunta Barańska	183
12.1. Ogólna umieralność	184
12.2. Umieralność niemowląt	186
12.3. Częstkowe wskaźniki umieralności	187
12.4. Zgony według przyczyn	189
Streszczenie/Summary	199
Bibliografia	200